

ต้นทุน และผลตอบแทนจากการผลิตถั่วเขียว

ต้นทุนการผลิตของการปลูกถั่วเขียวมีส่วนสำคัญสำหรับเกษตรกร เพราะทำให้ทราบถึง ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการเพาะปลูก เช่น ค่าแรงงาน ค่าวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการเพาะปลูก รวมทั้งค่าใช้จ่ายที่ได้ประเมินขึ้นจากการใช้แรงงาน เมล็ดพันธุ์ และที่ดินที่เป็นของเกษตรกรเอง เพื่อเกษตรกรจะได้้นำค่าใช้จ่ายต่อไร่ไปเปรียบเทียบกับผลผลิตที่ได้รับต่อไร่ เพื่อหาต้นทุนในการผลิตต่อกิโลกรัม ซึ่งสามารถนำต้นทุนการผลิตนี้ไปเปรียบเทียบกับราคาที่จะขายต่อคนกลางรับซื้อว่าจะมีกำไร หรือขาดทุนจำนวนเท่าใด จะช่วยให้เกษตรกรตัดสินใจได้ว่า ควรจะลงทุนปลูกถั่วเขียวในครั้งต่อไปหรือไม่

ในการศึกษา และวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตถั่วเขียวตามฤดูกาลเพาะปลูก ได้ทำการศึกษาจากการออกแบบสอบถามเกษตรกรผู้ผลิตถั่วเขียวในแหล่งเพาะปลูกที่สำคัญในเขตภาคกลาง คือ จังหวัดลพบุรี และชัยนาท ซึ่งเป็นการสำรวจต้นทุนการผลิตในปีเพาะปลูก 2528/29 โดยจะเก็บข้อมูลค่าใช้จ่ายในการลงทุนปลูกถั่วเขียวแยกตามฤดูกาลเพาะปลูก คือ รุ่นต้นฤดูฝน (รุ่นที่ 1) เป็นการปลูกในระยะเดือนเมษายน รุ่นฤดูแล้ง (รุ่นที่ 2) เป็นการปลูกหลังจากเก็บเกี่ยวข้าวแล้ว จะปลูกถั่วเขียวประมาณเดือนมกราคม ในปีการเพาะปลูก 2526/27 โดยเฉลี่ยทั้งประเทศจะมีการปลูกถั่วเขียวในรุ่นที่ 1 ร้อยละ 72 ของพื้นที่เพาะปลูกทั้งประเทศ และปลูกในรุ่นที่ 2 ร้อยละ 28 ของพื้นที่เพาะปลูกทั้งประเทศ ซึ่งเมื่อเทียบกับปีการเพาะปลูก 2525/26 การใช้พื้นที่เพาะปลูกถั่วเขียวในรุ่นที่ 1 ของปี 2526/27 ลดลงในอัตราร้อยละ 4.22 และการใช้พื้นที่เพาะปลูกถั่วเขียวในรุ่นที่ 2 เพิ่มขึ้นจากปีเพาะปลูก 2525/26 ในอัตราร้อยละ 11.27 ทั้งนี้เนื่องจากการปลูกถั่วเขียวในรุ่นที่ 2 จะให้ผลผลิตต่อไร่ดีกว่า ตามที่แสดงไว้ในตารางที่ 4.1 สำหรับเขตภาคกลางของประเทศไทยเกษตรกรส่วนมากจะปลูกถั่วเขียวในรุ่นที่ 2 จากตารางที่ 4.2 พื้นที่เพาะปลูกของรุ่นที่ 2 มากกว่ารุ่นที่ 1 ร้อยละ 81.50 หรือคิดพื้นที่เพาะปลูกของรุ่นที่ 2 เป็นร้อยละ 64.48 ของพื้นที่เพาะปลูกถั่วเขียวเขตภาคกลาง

ตารางที่ 4.1 แสดงเนื้อที่เพาะปลูก ผลผลิต ผลผลิตต่อไร่ของถั่วเขียวทั้งประเทศแยกตามฤดูกาลเพาะปลูก
2525/26-2526/27

รายการ	2525/26			2526/27		
	รวม	รุ่นที่ 1	รุ่นที่ 2	รวม	รุ่นที่ 1	รุ่นที่ 2
เนื้อที่เพาะปลูก (ไร่)	3,034,048	2,288,513	745,535	3,021,517	2,191,923	829,594
ผลผลิต (เมตริกตัน)	281,256	211,031	70,225	288,337	203,861	84,476
ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)	93	92	94	95	93	102

ที่มา เอกสารสถิติการเกษตร เลขที่ 239 สำนักงานสถิติการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.2 แสดงเนื้อที่เพาะปลูก เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิตและผลผลิตต่อไร่ของข้าวในเขตภาคกลาง แยกตามฤดูกาลเพาะปลูก ปีเพาะปลูก 2526/27

จังหวัดที่ปลูกในเขตเกษตร เศรษฐกิจภาคกลาง	ข้าวรวม				ข้าว รุ่นที่ 1				ข้าว รุ่นที่ 2			
	เนื้อที่เพาะปลูก (ไร่)	เนื้อที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (เมตริกตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)	เนื้อที่เพาะปลูก (ไร่)	เนื้อที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (เมตริกตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)	เนื้อที่เพาะปลูก (ไร่)	เนื้อที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (เมตริกตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)
ลพบุรี	316,642	292,554	26,915	92	103,676	100,327	5,330	53	212,966	192,227	21,585	112
สระบุรี	75,705	69,753	6,208	89	42,852	39,483	3,514	89	32,853	30,270	2,694	89
พระนครศรีอยุธยา	26,651	24,374	2,079	85	1,295	1,279	101	79	25,356	23,095	1,978	86
สิงห์บุรี	20,343	16,605	1,994	120	-	-	-	-	20,343	16,605	1,994	120
ราชบุรี	16,216	16,028	1,735	108	104	102	11	108	16,112	15,926	1,724	108
ปราจีนบุรี	15,325	12,695	1,267	100	15,325	12,695	1,267	100	-	-	-	-
ชัยนาท	7,777	7,678	770	100	6,464	6,464	640	99	1,313	1,214	130	107
สุพรรณบุรี	4,695	3,945	281	71	4,404	3,778	261	69	291	167	20	119
อ่างทอง	4,530	3,570	340	95	-	-	-	-	4,530	3,570	340	95
สุพรรณบุรี	4,437	4,437	359	81	162	162	20	123	4,275	4,275	339	79
เพชรบุรี	1,728	1,573	165	105	1,196	1,161	144	124	532	412	22	53
ประจวบคีรีขันธ์	1,332	1,236	145	117	573	534	69	129	759	702	76	108
ยลบุรี	781	781	75	96	-	-	-	-	781	781	75	96
กาญจนบุรี	316	316	39	123	316	316	39	123	-	-	-	-
รวม/เฉลี่ย	496,478	455,545	42,372	93	176,367	166,301	11,396	68	320,111	289,244	30,977	107

ที่มา : เอกสารสถิติการเกษตร เลขที่ 239 สำนักงานสถิติการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

การศึกษาต้นทุนการผลิตถั่วเขียว

จะเป็นการแยกประเภทต้นทุนการผลิตตามความโน้มเอียงที่รายจ่ายนั้นจะเปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณการผลิต¹ โดยจะแยกต้นทุนการผลิตได้เป็น 2 ส่วน คือ

1. ต้นทุนผันแปร (Variable Cost) หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่มีลักษณะแปรเปลี่ยนไปในอัตราส่วนเดียวกันกับปริมาณการผลิต ดังนั้นต้นทุนต่อหนึ่งหน่วยผลผลิตของค่าใช้จ่ายประเภทนี้จะคงที่ไม่ว่าปริมาณการผลิตจะเพิ่มขึ้นหรือลดลง

2. ต้นทุนคงที่ (Fixed Cost) หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่มีลักษณะเป็นจำนวนคงที่สำหรับปริมาณการผลิตจนถึงระดับหนึ่ง ภายในระดับการผลิตนั้นไม่ว่าปริมาณการผลิตจะเพิ่มขึ้นหรือลดลง ค่าใช้จ่ายประเภทนี้จะมีจำนวนคงที่ ดังนั้นต้นทุนต่อหนึ่งหน่วยผลผลิตของค่าใช้จ่ายประเภทนี้จะลดลงเมื่อปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้น และในทางกลับกัน ต้นทุนต่อหนึ่งหน่วยผลผลิตจะสูงขึ้นเมื่อปริมาณการผลิตลดลง

สำหรับต้นทุนในการผลิตถั่วเขียวแต่ละฤดูกาลเพาะปลูก มีลักษณะที่คล้ายกัน จึงสามารถแบ่งต้นทุนการผลิตได้ตามประเภทต้นทุน ดังนี้

ต้นทุนผันแปร (Variable Cost)

หมายถึง ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการผลิตตั้งแต่การเตรียมดินปลูก การดูแลรักษา จนถึงการเก็บเกี่ยว ซึ่งจะพิจารณาจากค่าใช้จ่ายที่เป็นตัวเงินสด² และค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นตัวเงินสด³ โดยจะประเมินจากอัตราค่าจ้างที่เกษตรกรในท้องถิ่น

¹ เทียนแข สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, คำลัตราจารย์, การบัญชีต้นทุน, กรุงเทพฯ โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525, หน้า 15-16.

² ค่าใช้จ่ายที่เป็นตัวเงินสด หมายถึง ค่าใช้จ่ายของปัจจัยการผลิตต่าง ๆ เช่น ค่าแรงงานที่จ้าง ค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าปุ๋ย ค่าสารเคมีกำจัดศัตรูพืช เป็นต้น ซึ่งค่าใช้จ่ายเหล่านี้เกษตรกรจ่ายไปทั้งที่เป็นเงินสด หรือจ่ายเป็นผลผลิต

³ ค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นตัวเงินสด หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการใช้ปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ของเกษตรกรเอง แต่ได้ประเมินเป็นค่าใช้จ่ายด้วย ตามราคาของสินค้า หรืออัตราค่าจ้างในท้องถิ่น เช่น ค่าแรงงานในครอบครัว ค่าเมล็ดพันธุ์ของตนเอง ค่าใช้ที่ดิน เป็นต้น

ต้องจ่ายไป ต้นทุนผันแปรจะประกอบด้วยค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ดังนี้

1. ค่าแรงงาน ซึ่งจะแยกตามประเภทของกิจกรรม คือ ค่าแรงงานในการเตรียมดินและปลูก การบำรุงดูแลรักษา และการเก็บเกี่ยว เป็นต้น จะคำนวณค่าแรงงานทั้งที่เป็นแรงงานในครัวเรือน และแรงงานจ้าง การประเมินค่าแรงงานของตนเอง และแรงงานแลกเปลี่ยน คิดตามอัตราค่าจ้างเป็นรายวัน (8 ชั่วโมง) ของเกษตรกรในท้องถิ่น ประมาณ 30-40 บาทต่อวัน

2. ค่าใช้จ่ายในการใช้ปัจจัยการผลิตทั่วๆไป ได้แก่ ค่าเมล็ดพันธุ์ปลูก ค่าปุ๋ย ค่าสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น

3. ค่าอุปกรณ์การเกษตร หมายถึง ค่าอุปกรณ์ที่มีราคาต่อหน่วยไม่เกิน 100 บาท โดยถือว่าใช้หมดภายใน 1 ปี เช่น มีด จอบ เสียม เป็นต้น เนื่องจากอุปกรณ์การเกษตรนี้ได้ใช้ร่วมกับการปลูกพืชหลักด้วย จึงปันส่วนต้นทุนในการใช้อุปกรณ์การเกษตรนี้ตามอายุการปลูกทั่วๆไปคือ 4 เดือน

4. ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน คำนวณจากต้นทุนผันแปรที่จ่ายเป็นเงินสด และไม่เป็นเงินสดรวมกัน โดยประเมินในอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ ประจำปี 2528 คือ อัตราร้อยละ 12 ต่อปี ระยะเวลาที่คิดคือ 4 เดือน

ต้นทุนคงที่ (Fixed Cost)

หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นแล้วมีจำนวนคงที่ไม่ว่าจะมีการผลิตทั่วๆไปในปริมาณมากขึ้น หรือน้อยลง หรือไม่ผลิตเลยก็ตาม ค่าใช้จ่ายประเภทนี้ ได้แก่

1. ค่าใช้ที่ดิน คำนวณจากอัตราการเช่าที่ดินในท้องถิ่นต่อไร่ โดยคิดตามระยะเวลาปลูกทั่วๆไปคือ 4 เดือน คำนวณจากการเช่าแบบจ่ายผลผลิตโดยประเมินราคาผลผลิตนั้นตามที่เกษตรกรขายได้ในท้องถิ่นซึ่งอัตราค่าเช่าที่ดินนี้ได้รวมค่าภาษีที่ดินไว้ด้วยแล้ว

2. ค่าเสื่อมราคาเครื่องมือการเกษตร ประเมินจากมูลค่าของเครื่องมือการเกษตรที่ใช้ในการเพาะปลูกทั่วๆไป และมีราคาต่อหน่วยเกิน 100 บาท โดยคิดค่าเสื่อมราคาตามระยะเวลาปลูกทั่วๆไปคือ 4 เดือน ตามวิธีเส้นตรง (Straight-line Method)

ต้นทุนการผลิตถั่วเขียวในเขตภาคกลาง

การผลิตถั่วเขียวรุ่นที่ 1 เป็นการผลิตถั่วเขียวในระยะต้นฤดูฝน จากการสำรวจเกษตรกรผู้ลงทุนปลูกถั่วเขียวในปีการเพาะปลูก 2528/29 พบว่า เกษตรกรใช้พื้นที่ในการเพาะปลูกเฉลี่ยรายละ 20 ไร่ ได้ผลผลิตถั่วเขียวเฉลี่ย 82 กิโลกรัมต่อไร่ มีต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น 598.75 บาทต่อไร่ ประกอบด้วย ต้นทุนที่เป็นเงินล่ดร้อยละ 50.74 และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินล่ดร้อยละ 42.26 ของต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น คิดเป็นต้นทุนการผลิตถั่วเขียวต่อกิโลกรัมเฉลี่ย กิโลกรัมละ 7.30 บาท โดยมีรายละเอียดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ดังนี้

1. ต้นทุนผันแปร

ได้แก่ ค่าแรงงาน ค่าวัสดุการเกษตร และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ซึ่งรวมแล้วมีต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 481.29 บาท หรือคิดเป็นอัตราร้อยละ 80.38 ของต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น ประกอบด้วยต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินล่ด และไม่เป็นเงินล่ดร้อยละ 48.07 และ 32.31 ของต้นทุนการผลิตทั้งสิ้นตามลำดับคิดเป็นต้นทุนผันแปรเฉลี่ยกิโลกรัมละ 5.87 บาท รายละเอียดต้นทุนผันแปรมีดังนี้

1.1 ค่าแรงงาน เป็นค่าแรงงานตั้งแต่การเตรียมดิน จนถึงการเก็บเกี่ยวแรงงานที่ใช้มีทั้งแรงงานที่จ้าง และแรงงานในครัวเรือน โดยมีอัตราส่วนค่าจ้างแรงงานต่อแรงงานในครัวเรือน เท่ากับ $53:47$ ($\frac{177.03}{335.83} : \frac{158.80}{335.83}$) เป็นการใช้จ่ายแรงงานคนและเครื่องจักรในอัตราส่วนเท่ากับ $68:32$ ($\frac{227.47}{335.83} : \frac{108.36}{335.83}$) ค่าแรงงานในการเตรียมดินจนถึงการเก็บเกี่ยว มีจำนวนเฉลี่ยต่อไร่ 335.83 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 56.09 ของต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น รายละเอียดค่าใช้จ่ายที่เป็นค่าแรงงานมีดังนี้

- ค่าแรงงานในการเตรียมดิน และปลูก จะเป็นการเตรียมดินโดยการไถรถไถช่วยไถพรวนก่อนที่จะหว่าน และใช้แรงงานคนในการหว่านเมล็ดพันธุ์ ค่าแรงงานในการเตรียมดินและปลูกเฉลี่ยไร่ละ 122.21 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 20.41 ของต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น เฉพาะค่าแรงงานในการเตรียมดินเพียงอย่างเดียวมีค่าแรงงานเฉลี่ยไร่ละ 103.94 บาท ซึ่งเป็นการใช้จ่ายแรงงานเครื่องจักร 92.33 บาทต่อไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 15.42 ของต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น

- ค่าแรงงานในการดูแลบำรุงรักษา เป็นระยะหลังจากหว่านเมล็ดพันธุ์ แล้ว จะมีการกำจัดวัชพืช ใส่ปุ๋ย และพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช โดยเกษตรกรจะดายหญ้า

ตารางที่ 4.3 แสดงต้นทุนการผลิตข้าวเขียวเขตภาคกลาง รุ่นที่ 1

ปีการเพาะปลูก 2528/29

หน่วย: บาท

รายการ	หน่วย	การใช้ปัจจัย (หน่วย/ไร่)			ราคา ต่อหน่วย	เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	
		ซื้อ	ตนเอง	รวม					
ต้นทุนผันแปร						287.85	193.44	481.29	
ค่าแรงงานในการเตรียมดินถึงเก็บเกี่ยว						177.03	158.80	335.83	
ค่าแรงงานในการปลูก						83.86	38.35	122.21	
เตรียมดิน	คน	วัน	0.06	0.26	0.32	36.29	2.18	9.43	11.61
	เครื่องจักร	ช.ม.	0.42	0.09	0.51	181.05	76.04	16.29	92.33
ปลูก	คน	วัน	0.15	0.34	0.49	37.14	5.57	12.63	18.20
ปลูกซ่อม	คน	วัน	0.002	-	0.002	36.49	0.07	-	0.07
ค่าแรงงานในการดูแลรักษา							12.65	31.11	43.76
กำจัดวัชพืช	คน	วัน	0.21	0.62	0.83	35.68	7.49	22.12	29.61
ใส่ปุ๋ย	คน	วัน	0.03	0.13	0.16	34.60	1.04	4.50	5.54
พ่นสารเคมี	คน	วัน	0.11	0.12	0.23	37.45	4.12	4.49	8.61
ค่าแรงงานในการเก็บเกี่ยว							80.52	89.34	169.86
เก็บเกี่ยว	คน	วัน	1.76	1.74	3.50	37.30	65.65	64.90	130.55
นวด, ผัด	คน	วัน	0.04	0.17	0.21	36.70	1.47	6.24	7.71
	เครื่องจักร	ช.ม.	0.23	0.09	0.32	42.46	9.76	3.82	13.58
ขนย้าย	คน	วัน	0.05	0.27	0.32	37.31	1.86	10.07	11.93
	เครื่องจักร	ช.ม.	0.03	0.04	0.07	34.96	1.05	1.40	2.45
บรรจุ	คน	วัน	0.02	0.08	0.10	36.37	0.73	2.91	3.64
ค่าวัสดุการเกษตร							110.82	16.13	126.95
เมล็ดพันธุ์	ก.ก.		5.72	1.53	7.25	10.54	60.29	16.13	76.42
ค่าปุ๋ย	ก.ก.		0.16	-	0.16	40.93	-6.55	-	6.55
ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช	ลิตร		0.10	-	0.10	153.65	15.36	-	15.36
ค่าเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	ลิตร		0.92	-	0.92	7.05	6.49	-	6.49
ค่าอุปกรณ์การเกษตร							22.13	-	22.13

หน่วย:บาท

รายการ	หน่วย	การใช้จ่าย (หน่วย/ไร่)			ราคาต่อหน่วย	เงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม
		ซื้อ	ตนเอง	รวม				
ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน						-	18.51	18.51
ต้นทุนคงที่						15.99	101.47	117.46
ค่าใช้ที่ดิน						15.99	100.52	116.51
ค่าเสื่อมราคาเครื่องจักรเกษตร						-	0.95	0.95
ต้นทุนการผลิตต่อไร่						303.84	294.91	598.75

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.4 แสดงส่วนประกอบเป็นร้อยละของต้นทุนการผลิตข้าว เขตภาคกลาง
วันที่ 1 ปีเพาะปลูก 2528/29

					หน่วย: ร้อยละ	
รายการ		หน่วย	เงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม	
ต้นทุนผันแปร			48.07	32.31	80.38	
ค่าแรงงานในการเตรียมดินถึงเก็บเกี่ยว			29.57	26.52	56.09	
ค่าแรงงานในการปลูก			14.00	6.41	20.41	
เตรียมดิน	คน	วัน	0.36	1.58	1.94	
	เครื่องจักร	ช.ม.	12.70	2.72	15.42	
ปลูก	คน	วัน	0.93	2.11	3.04	
ปลูกซ่อม	คน	วัน	0.01	-	0.01	
ค่าแรงงานในการดูแลรักษา			2.11	5.20	7.31	
กำจัดวัชพืช	คน	วัน	1.25	3.69	4.94	
ใส่ปุ๋ย	คน	วัน	0.17	0.75	0.92	
พ่นสารเคมี	คน	วัน	0.69	0.75	1.44	
ค่าแรงงานในการเก็บเกี่ยว			13.45	14.92	28.37	
เก็บเกี่ยว	คน	วัน	10.96	10.84	21.80	
นวด, ผัด	คน	วัน	0.25	1.04	1.29	
	เครื่องจักร	ช.ม.	1.63	0.64	2.27	
ขนย้าย	คน	วัน	0.31	1.68	1.99	
	เครื่องจักร	ช.ม.	0.18	0.23	0.41	
บรรจุ	คน	วัน	0.12	0.49	0.61	
ค่าวัสดุการเกษตร			18.51	2.69	21.20	
เมล็ดพันธุ์		ก.ก.	10.07	2.69	12.76	
ค่าปุ๋ย		ก.ก.	1.09	-	1.09	
ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช, ศัตรูพืช		ลิตร	2.57	-	2.57	
ค่าเชื้อเพลิงและหล่อลื่น		ลิตร	1.08	-	1.08	
ค่าอุปกรณ์การเกษตร			3.70	-	3.70	

หน่วย: ล้านบาท

รายการ	หน่วย	เงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม
ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน		-	3.09	3.09
ต้นทุนคงที่		2.67	16.95	19.62
ค่าใช้ที่ดิน		2.67	16.79	19.46
ค่าเสื่อมราคาเครื่องมือการเกษตร		-	0.16	0.16
ต้นทุนการผลิตต่อไร่		50.74	49.26	100.00

ศูนย์วิทยพัรพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พรวนดิน กำจัดวัชพืช ประมาณ 2-3 ครั้งต่อรุ่น คิดเป็นค่าแรงงานเฉลี่ยไร่ละ 29.61 บาท หรือร้อยละ 4.94 ของต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น สำหรับค่าแรงงานในการใส่ปุ๋ย และพ่นสารเคมี กำจัดศัตรูพืช ในการนี้ต้องใช้แรงงานในการใส่ปุ๋ย และพ่นสารเคมีประมาณ 3 ชั่วโมง คิดเป็นเงิน 14.15 บาทต่อไร่ หรือร้อยละ 2.36 ของต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น

- ค่าแรงงานในการเก็บเกี่ยว เป็นค่าใช้จ่ายในการจ้างแรงงาน เก็บเกี่ยว นวด ผัด ขนย้าย และเก็บบรรจุเมล็ดที่นวดเสร็จแล้ว โดยมีค่าใช้จ่ายแรงงานเฉลี่ย ไร่ละ 169.86 บาท หรือร้อยละ 28.37 ของต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น แรงแงานที่ไปในการเก็บเกี่ยว นวด ผัด ขนย้าย และบรรจุเมล็ดเป็นแรงงานคนร้อยละ 25.69 และแรงงานเครื่องจักร ร้อยละ 2.68 ของต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น ค่าแรงงานในการเก็บเกี่ยวจะมีอัตราสูงที่สุดในการ จ้างแรงงานทั้งหมด คือ 130.55 บาทต่อไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 21.80 ของต้นทุนการผลิต ทั้งสิ้น

1.2 ค่าวัสดุการเกษตร ได้แก่ ค่าใช้จ่ายสำหรับเป็นค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าปุ๋ย ค่าสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ค่าอุปกรณ์การเกษตร ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น โดยมีค่าใช้จ่าย เฉลี่ยไร่ละ 126.95 บาท หรือร้อยละ 21.20 ของต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น ค่าใช้จ่ายหลักได้แก่ ค่าเมล็ดพันธุ์เป็นค่าใช้จ่ายเมล็ดพันธุ์เฉลี่ยไร่ละ 76.42 บาท หรือร้อยละ 12.76 ของต้นทุน การผลิตทั้งสิ้น สำหรับค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ได้แก่ ค่าปุ๋ย ค่าสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ค่าอุปกรณ์การ เกษตร และค่าน้ำมันเชื้อเพลิง และหล่อลื่น มีค่าใช้จ่ายในอัตราร้อยละ 1.09 2.57 3.70 และ 1.08 ตามลำดับของต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น

1.3 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน คิดตามอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 12 ต่อปี ต่ออายุการปลูกถั่วเขียว 4 เดือน ค่าใช้จ่ายส่วนนี้คิดเป็นร้อยละ 3.09 ของต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น

2. ต้นทุนคงที่

ได้แก่ ค่าใช้ที่ดิน และค่าเสื่อมราคาเครื่องมือการเกษตร เป็นค่าใช้จ่ายใน การเช่าที่ดินเฉลี่ยไร่ละ 116.51 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 19.46 ของต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น สำหรับค่าเสื่อมราคาเครื่องมือการเกษตร คือ รถไถ เครื่องสูบน้ำ และเครื่องพ่นสารเคมี มีต้นทุนเฉลี่ยไร่ละ 0.95 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.16 ของต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น ในการผลิตถั่ว-เขียวสำหรับรุ่นที่ 1 มีต้นทุนคงที่ในการผลิตถั่วเขียวเฉลี่ยกิโลกรัมละ 1.43 บาท

การผลิตหัวเหี่ยวรุ่นที่ 2 เป็นการผลิตหัวเหี่ยวในฤดูแล้ง เริ่มปลูกประมาณ เดือนมกราคม จากการสำรวจลุ่มบถามเกษตรกรผู้ลงทุนปลูกหัวเหี่ยวในปีการเพาะปลูก 2528/29 พบว่า เกษตรกรใช้พื้นที่ในการเพาะปลูกเฉลี่ยรายละ 19 ไร่ ได้ผลผลิตหัวเหี่ยวเฉลี่ยไร่ละ 88 กิโลกรัม มีต้นทุนการผลิตทั้งสิ้นเฉลี่ยไร่ละ 663.10 บาท หรือคิดเป็นต้นทุนการผลิตหัวเหี่ยวต่อกิโลกรัมเฉลี่ยกิโลกรัมละ 7.53 บาท โดยมีรายละเอียดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ดังนี้

1. ต้นทุนผันแปร

ได้แก่ ค่าจ้างแรงงาน ค่าวัสดุการเกษตร และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ซึ่งรวมแล้ว มีจำนวนต้นทุนผันแปรเฉลี่ยต่อไร่ 543.62 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 81.98 ของต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น ประกอบด้วยต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสด และค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสด ร้อยละ 44.77 และ 37.21 ของต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น คิดเป็นต้นทุนผันแปรเฉลี่ยกิโลกรัมละ 6.18 บาท รายละเอียดของต้นทุนผันแปรมีดังนี้

1.1 ค่าแรงงาน แบ่งเป็นค่าแรงงานตั้งแต่เตรียมดิน จนถึงการเก็บเกี่ยว แรงงานที่ใช้มีทั้งแรงงานที่จ้าง และแรงงานในครัวเรือน ซึ่งมีอัตราส่วนการจ้างแรงงานต่อแรงงานตนเองเท่ากับ 52:48 เป็นการใช้จ่ายแรงงานคน และเครื่องจักรในอัตราส่วนเท่ากับ 69:31 ค่าแรงงานในการเตรียมดินและปลูกจนถึงการเก็บเกี่ยวมีจำนวนเฉลี่ย 388.94 บาทต่อไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 58.66 ของต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น รายละเอียดค่าใช้จ่ายแรงงาน มีดังนี้

- ค่าแรงงานในการเตรียมดินและปลูก เกษตรกรจะเตรียมดินโดยมีการไถรถไถพรวนดินหลังจากการเก็บเกี่ยวข้าวแล้ว และเกษตรกรจะหว่านเมล็ดพันธุ์ในขณะที่ดินยังไม่แห้ง คือ จะหว่านเมล็ดพันธุ์พร้อม ๆ การไถพรวนดิน ค่าแรงงานในการเตรียมดิน และปลูกเป็นจำนวนเฉลี่ย 110.94 บาทต่อไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 16.7 ของต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น เฉพาะค่าแรงงานในการเตรียมดินเพียงอย่างเดียวมีค่าแรงงานเฉลี่ยไร่ละ 94.39 บาท ซึ่งเป็นการใช้จ่ายแรงงานเครื่องจักร 81.30 บาทต่อไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 12.26 ของต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น

- ค่าแรงงานในการดูแลบำรุงรักษา จะเป็นค่าใช้จ่ายในการกำจัดวัชพืช ใส่ปุ๋ย พ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช และให้น้ำ ถึงแม้ว่าต้นหัวเหี่ยวได้รับความชุ่มชื้นจากดินหลังการเก็บเกี่ยวพืชหลักแล้ว เกษตรกรก็ยังต้องให้น้ำแก่ต้นหัวเหี่ยวเพราะฤดูปลูกนี้เป็นฤดูแล้ง

ตารางที่ 4.5 แสดงต้นทุนการผลิตของข้าวในเขตภาคกลาง รุ่นที่ 2 ปีเพาะปลูก 2528/29

รายการ	หน่วย	หน่วย	การวิเคราะห์ (หน่วย/ไร่)			ราคา ต่อหน่วย	หน่วย:บาท		รวม
			ชื่อ	พ.ม.	รวม		เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	
ต้นทุนผันแปร							296.86	246.76	543.62
ค่าแรงงานในการปลูกถึงเก็บเกี่ยว							203.69	185.25	388.94
ค่าแรงงานในการเตรียมดินและปลูก							69.42	41.52	110.94
เตรียมดิน	คน	วัน	0.03	0.32	0.35	37.43	1.12	11.97	13.09
	เครื่องจักร	ช.ม.	0.38	0.09	0.47	172.98	65.73	15.57	81.30
ปลูก	คน	วัน	0.07	0.38	0.45	36.79	2.57	13.98	16.55
ค่าแรงงานในการดูแลรักษา							10.36	45.30	55.68
กำจัดวัชพืช	คน	วัน	0.08	0.82	0.90	34.17	2.73	28.02	30.75
ใส่ปุ๋ย	คน	วัน	0.14	0.07	0.21	35.48	4.97	2.48	7.45
พ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช	คน	วัน	0.07	0.35	0.42	36.29	2.54	12.70	15.24
ไถหน้า	คน	วัน	0.004	0.02	0.024	35.69	0.14	0.71	0.85
	เครื่องจักร	ช.ม.	-	0.04	0.04	34.68	-	1.39	1.39
ค่าแรงงานในการเก็บเกี่ยว							123.89	98.43	222.32
เก็บเกี่ยว	คน	วัน	2.38	1.59	3.97	36.44	86.73	57.94	144.67
นวด, ผัด	คน	วัน	0.08	0.54	0.62	35.35	2.83	19.09	21.92
	เครื่องจักร	ช.ม.	0.66	0.15	0.81	43.02	28.39	6.45	34.84
ขนย้าย	คน	วัน	0.06	0.30	0.36	35.17	2.11	10.55	12.66
	เครื่องจักร	ช.ม.	0.10	0.01	0.11	36.79	3.68	0.37	4.05
บรรจุ	คน	วัน	0.004	0.11	0.114	36.60	0.15	4.03	4.18
ค่าวัสดุการเกษตร							93.17	40.60	133.77
เมล็ดพันธุ์		ก.ก.	3.05	4.13	7.18	9.83	29.96	40.60	70.58
ค่าปุ๋ย		ก.ก.	0.17	-	0.17	57.47	9.77	-	9.77
ค่าสารเคมีกำจัดศัตรูพืช		ลิตร	0.19	-	0.19	130.31	24.76	-	24.76
ค่าเชื้อเพลิงและหล่อลื่น		ลิตร	1.40	-	1.40	8.89	12.45	-	12.45
ค่าอุปกรณ์การเกษตร							16.21	-	16.21

รายการ	หน่วย	การใช้จ่าย (หน่วย/ไร่)			ราคาต่อหน่วย	เงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม
		ซื้อ	ตนเอง	รวม				
ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน						-	20.91	20.91
ต้นทุนคงที่						15.18	104.30	119.48
ค่าใช้ที่ดิน						15.18	102.60	117.78
ค่าเสื่อมราคาเครื่องมือการเกษตร						-	1.70	1.70
ต้นทุนการผลิตต่อไร่						312.04	351.06	663.10

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.6 แสดงส่วนประกอบเป็นร้อยละของต้นทุนการผลิตข้าวเขตภาคกลางรุ่นที่ 2
ปีเพาะปลูก 2528/29

หน่วย: ร้อยละ

รายการ	หน่วย	เงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม	
ต้นทุนผันแปร		44.77	37.21	81.98	
ค่าแรงงานในการปลูกถึงเก็บเกี่ยว		30.73	27.93	58.66	
ค่าแรงงานในการเตรียมดินและปลูก		10.47	6.26	16.73	
เตรียมดิน	คน	วัน	0.17	1.80	1.97
	เครื่องจักร	ช.ม.	9.91	2.35	12.26
ปลูก	คน	วัน	0.39	2.11	2.50
ค่าแรงงานในการดูแลรักษา		1.57	6.83	8.40	
กำจัดวัชพืช	คน	วัน	0.41	4.23	4.64
ใส่ปุ๋ย	คน	วัน	0.75	0.37	1.12
พ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช	คน	วัน	0.39	1.91	2.30
ไถหน้า	คน	วัน	0.02	0.11	0.13
	เครื่องจักร	ช.ม.	-	0.21	0.21
ค่าแรงงานในการเก็บเกี่ยว		18.69	14.84	33.53	
เก็บเกี่ยว	คน	วัน	13.08	8.74	21.82
นวด, ฝัด	คน	วัน	0.43	2.88	3.31
	เครื่องจักร	ช.ม.	4.28	0.97	5.25
ขนย้าย	คน	วัน	0.33	1.58	1.91
	เครื่องจักร	ช.ม.	0.55	0.06	0.61
บรรจุ	คน	วัน	0.02	0.61	0.63
ค่าวัสดุการเกษตร		14.05	6.12	20.17	
เมล็ดพันธุ์	ก.ก.	4.52	6.12	10.64	
ค่าปุ๋ย	ก.ก.	1.47	-	1.47	
ค่าสารเคมีกำจัดศัตรูพืช	ลิตร	3.73	-	3.73	
ค่าเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	ลิตร	1.88	-	1.88	
ค่าอุปกรณ์การเกษตร		2.45	-	2.45	

รายการ	หน่วย	เงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม
ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน		-	3.15	3.15
ต้นทุนคงที่		2.29	15.73	18.02
ค่าใช้ที่ดิน		2.29	15.47	17.76
ค่าเสื่อมราคาเครื่องมือการเกษตร		-	0.26	0.26
ต้นทุนการผลิตต่อไร่		47.06	52.94	100.00

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำหรับการใส่ปุ๋ย และพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเกษตรกรจะพ่นสารเคมีตั้งแต่ปลูกจนถึงระยะเก็บเกี่ยวประมาณ 4-5 ครั้ง มีการจ้างแรงงานในการดูแลและบำรุงรักษาเฉลี่ยไร่ละ 55.68 บาท หรือร้อยละ 8.40 ของต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น

- ค่าแรงงานในการเก็บเกี่ยว เป็นค่าใช้จ่ายในการจ้างแรงงานเก็บเกี่ยวโดยใช้มือปลิดฝัก รถไถใช้ในการนวด แรงงานคนจ้างในการทำความสะอาด และบรรจุกระสอบโดยมีค่าแรงงานในการเก็บเกี่ยวถึงบรรจุกระสอบเฉลี่ยไร่ละ 222.32 บาท หรือร้อยละ 33.53 ของต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น มีการใช้แรงงานคนร้อยละ 27.67 และใช้แรงงานเครื่องจักรร้อยละ 5.86 ของต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น เฉพาะค่าแรงงานในการเก็บเกี่ยวเพียงอย่างเดียวมีจำนวนสูงถึง 144.67 บาทต่อไร่ หรือร้อยละ 21.82 ของต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น

1.2 ค่าวัสดุการเกษตร ได้แก่ ค่าใช้จ่ายสำหรับเป็นค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าปุ๋ย ค่าสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ค่าอุปกรณ์การเกษตร ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง และน้ำมันหล่อลื่น โดยมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยไร่ละ 133.77 บาท หรือร้อยละ 20.17 ของต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น ค่าใช้จ่ายหลักได้แก่ ค่าเมล็ดพันธุ์ ซึ่งมีต้นทุนค่าเมล็ดพันธุ์เฉลี่ยไร่ละ 70.58 บาท หรือร้อยละ 10.64 ของต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น และเมล็ดพันธุ์ส่วนใหญ่จะมาจากกรณีที่เกษตรกรเก็บไว้เอง สำหรับค่าปุ๋ย ค่าสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น และค่าอุปกรณ์การเกษตรอยู่ในอัตราร้อยละ 1.47 3.73 1.88 และ 2.45 ตามลำดับของต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น

1.3 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน คิดตามอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 12 ต่อปี ต่ออายุการปลูกถั่วเขียว 4 เดือน ค่าใช้จ่ายส่วนนี้คิดเป็นร้อยละ 3.15 ของต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น

2. ต้นทุนคงที่

ได้แก่ ค่าใช้ที่ดิน และค่าเสื่อมราคาเครื่องมือการเกษตร เป็นค่าใช้จ่ายในการใช้ที่ดินเฉลี่ยไร่ละ 117.78 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 17.76 ของต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น สำหรับค่าเสื่อมราคาเครื่องมือการเกษตรมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยไร่ละ 1.70 บาท หรือร้อยละ 0.26 ของต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น ต้นทุนคงที่ในการผลิตถั่วเขียวเฉลี่ยไร่ละ 119.48 บาท หรือร้อยละ 18.02 ของต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น สามารถเฉลี่ยเป็นต้นทุนคงที่ในการผลิตถั่วเขียว กิโลกรัมละ 1.36 บาท

การเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตถั่วเขียวในเขตภาคกลางระหว่างรุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2

จากการเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตถั่วเขียวในเขตภาคกลางระหว่างรุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 ปีการเพาะปลูก 2528/29 แสดงตามตารางที่ 4.7 ปรากฏว่า ถั่วเขียวที่ปลูกในรุ่นที่ 2 มีต้นทุนการผลิตเฉลี่ยไร่ละ 663.10 บาท ซึ่งสูงกว่าต้นทุนการผลิตถั่วเขียวของรุ่นที่ 1 เป็นจำนวน 64.35 บาทต่อไร่ ค่าใช้จ่ายในการปลูกถั่วเขียวรุ่นที่ 1 ที่มีมูลค่าสูงกว่าค่าใช้จ่ายในการปลูกถั่วเขียวรุ่นที่ 2 ได้แก่ ค่าแรงงานในการเตรียมดินและการปลูก ทั้งนี้เนื่องจากวิธีการเตรียมดินเพื่อปลูกแตกต่างกัน กล่าวคือ การเตรียมดินของการปลูกถั่วเขียวในรุ่นที่ 1 เป็นการเตรียมดินในต้นฤดูฝน ซึ่งจะมีการไถดินด้วยรถไถ และจะฝังดินตากแดดไว้ประมาณ 10-15 วัน แล้วจึงจะไถพรวนดินอีกครั้งเพื่อเตรียมหว่านเมล็ดพันธุ์ แต่การเตรียมดินของการปลูกถั่วเขียวในรุ่นที่ 2 ซึ่งเป็นการปลูกในฤดูแล้งหลังจากการเก็บเกี่ยวข้าวแล้ว จะมีการไถพรวนดินเพียงครั้งเดียว ก็จะหว่านเมล็ดทันที จะไม่มีการฝังดินให้แห้งแล้วไถอีกครั้ง เหมือนกับการเตรียมดินในการปลูกของรุ่นที่ 1 สำหรับค่าแรงงานในการเก็บเกี่ยว มีผลแตกต่างกันร้อยละ 30.88 เนื่องจากผลผลิตในรุ่นที่ 2 มีมากกว่ารุ่นที่ 1 ไร่ละ 6 กิโลกรัม หรือมากกว่าในอัตราร้อยละ 7.32 ในการเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ใช้แรงงานคนทั้งสิ้น และการเก็บเกี่ยวผลผลิตในรุ่นที่ 1 เป็นการเก็บเกี่ยวเพียงครั้งเดียว เนื่องจากต้องการพื้นที่ปลูกพืชหลักตามหลังการเก็บถั่ว แต่ในรุ่นที่ 2 มีการปล่อยให้ฝักถั่วเจริญเติบโตไปเรื่อย ๆ ไม่มีการเร่งเก็บ สามารถเก็บฝักถั่วได้ 2-3 ครั้ง ดังนั้นค่าแรงงานในการเก็บเกี่ยวรุ่นที่ 2 จึงสูงกว่ารุ่นที่ 1 เฉลี่ยไร่ละ 52.46 บาท สำหรับค่าแรงงานในการดูแลรักษาถั่วเขียวในการปลูกของรุ่นที่ 2 เกษตรกรบางรายจะค่าใช้จ่ายในการให้น้ำแก่ต้นถั่วเขียวซึ่งให้ทุก 14 วัน จนกว่าถั่วจะติดฝัก ทั้งนี้เพื่อให้ดินมีความชุ่มชื้นพอ นอกจากนี้การปลูกถั่วเขียวในรุ่นที่ 2 เป็นการปลูกในฤดูแล้ง และเป็นการปลูกถั่วเขียวหลังจากเก็บเกี่ยวข้าวแล้ว มักจะมีแมลงศัตรูถั่วเขียว เช่น เพลี้ยมารบกวนต้นถั่ว จึงมีการใช้แรงงานพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเป็นจำนวนมากกว่ารุ่นที่ 1 ดังนั้นค่าแรงงานในการดูแลรักษาของการปลูกถั่วเขียวในรุ่นที่ 2 จึงสูงกว่าค่าแรงงานในการดูแลรักษาในการปลูกถั่วเขียวของรุ่นที่ 1 เท่ากับ 11.92 บาทต่อไร่ หรือในอัตราร้อยละ 27.24 ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้ต้นทุนการผลิตต่อไร่ของรุ่นที่ 2 สูงกว่ารุ่นที่ 1 และเมื่อเทียบกับต้นทุนการผลิตต่อกิโลกรัมของการผลิตถั่วเขียวในรุ่นที่ 1 จะเท่ากับ 7.30 บาท และในรุ่นที่ 2 เท่ากับ 7.54 บาทต่อกิโลกรัม

ตารางที่ 4.7 แสดงการเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตข้าวในเขตภาคกลางของรุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 ปีเพาะปลูก 2528/29

รายการ	รุ่นที่ 1		รุ่นที่ 2		ผลต่าง	
	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
ต้นทุนผันแปร	481.29	80.38	543.62	81.98	62.33	12.95
ค่าแรงงานในการเตรียมดินถึงเก็บเกี่ยว	335.83	56.09	388.94	58.66	53.11	15.81
ค่าแรงงานในการเตรียมดินและปลูก	122.21	20.41	110.94	16.73	(11.27)	(9.22)
ค่าแรงงานในการดูแลรักษา	43.76	7.31	55.68	8.40	11.92	27.24
ค่าแรงงานในการเก็บเกี่ยว	169.86	28.37	222.32	33.53	52.46	30.88
ค่าวัสดุการเกษตร	126.95	21.20	133.77	20.17	6.82	5.37
ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน	18.51	3.09	20.91	3.15	2.40	12.97
ต้นทุนคงที่	117.46	19.62	119.48	18.02	2.02	1.72
ต้นทุนการผลิตต่อไร่	598.75	100.00	663.10	100.00	64.35	10.75
ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)	82		88		6	7.32
ต้นทุนการผลิตต่อกิโลกรัม (บาท)	7.30		7.54		0.24	3.29

หมายเหตุ : ตัวเลขในเครื่องหมาย ( ) หมายถึงมูลค่าของต้นทุนการผลิตในรุ่นที่ 1 สูงกว่ารุ่นที่ 2

ลักษณะค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น ส่วนมากจะเป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสด ทั้งนี้เป็นเพราะประเภทของพืช คือเกษตรกรปลูกถั่วเขียวเป็นพืชไร่ และเพาะปลูกในพื้นที่น้อยไร่ ดังนั้นการเตรียมดิน การดูแลบำรุงรักษาต้นถั่วจึงมักจะใช้แรงงานภายในครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งต่างกับพืชหลัก เช่น ข้าว ข้าวโพด อ้อย เป็นต้น ซึ่งปลูกเป็นจำนวนมาก และเป็นแหล่งรายได้สำคัญของเกษตรกร จึงมีการดูแลรักษาที่ดีกว่าการปลูกพืชไร่ เช่น ถั่วเขียว และจากการสอบถามตัวอย่างเกษตรกรส่วนมากมีพื้นที่เป็นของตัวเอง จึงเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่เกษตรกรใช้ปัจจัยการผลิตของตนเองมากกว่าการซื้อหรือเช่าปัจจัยการผลิต

ผลตอบแทนจากการลงทุนผลิตถั่วเขียวในเขตภาคกลาง

การหาผลตอบแทนจากการลงทุนผลิตถั่วเขียวเป็นการช่วยให้ผู้ที่สนใจลงทุนปลูกถั่วเขียว และเกษตรกรได้ทราบถึงผลตอบแทนที่จะได้รับจากการลงทุน และใช้ประกอบการตัดสินใจร่วมกับรายละเอียดต้นทุนการผลิตที่คำนวณได้ในตอนต้น เพื่อพิจารณาว่าผลตอบแทนที่ได้รับคุ้มค่ากับต้นทุนผลิต หรือไม่ และจะได้ช่วยในการตัดสินใจว่าจะผลิตต่อหรือจะปลูกพืชอย่างอื่นแทน

การวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการผลิตถั่วเขียวในเขตภาคกลางเปรียบเทียบระหว่างการปลูกในรุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 จะแบ่งการวิเคราะห์เป็น 5 ประเภท คือ

1. การวิเคราะห์สถานการณ์ทางด้านรายได้ และค่าใช้จ่าย¹

เพื่อให้ทราบถึงความสามารถในการได้มาซึ่งรายได้ที่จะพอเพียงต่อการชดเชยค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ถ้ามีเหตุการณ์ที่ทำให้รายได้เปลี่ยนแปลง หรือความสามารถในการปรับปรุงค่าใช้จ่ายบางส่วนจะทำให้กำไรเพิ่มขึ้น หรือลดลงมาน้อยเพียงใด สูตรที่ใช้ในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราส่วนค่าใช้จ่ายผันแปรต่อรายได้รวม} = \frac{\text{ต้นทุนผันแปร}}{\text{รายได้รวม}}$$

รายได้รวม คือ รายได้จากขายผลผลิตทั้งหมด

¹ สัมศักดิ์ เพียงพร้อม, การศึกษารายการ, กรุงเทพมหานคร ภาควิชาการเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2526. หน้า 13-14.

$$- \text{อัตราส่วนต้นทุนคงที่ต่อรายได้รวม} = \frac{\text{ต้นทุนคงที่}}{\text{รายได้รวม}}$$

$$- \text{อัตราส่วนต้นทุนการผลิตทั้งหมดต่อรายได้รวม} = \frac{\text{ต้นทุนการผลิต}}{\text{รายได้รวม}}$$

ต้นทุนการผลิต คือ ต้นทุนผันแปร รวมกับต้นทุนคงที่

$$- \text{อัตรากำไรสุทธิต่อรายได้รวม} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{รายได้รวม}}$$

กำไรสุทธิ คือ ผลต่างระหว่างรายได้รวมกับต้นทุนการผลิต

2. การวิเคราะห์เชิงเศรษฐกิจ¹

เป็นการวิเคราะห์ในระยะเวลายาว ๆ เพื่อให้ทราบถึงอัตราผลตอบแทนที่เกิดจากการปลูกข้าวเขียว โดยคำนึงถึงต้นทุนการผลิตทั้งหมดว่ามีผลทำให้เกิดกำไรสุทธิมากน้อยแค่ไหน และในส่วนของต้นทุนผันแปรซึ่งเป็นต้นทุนส่วนใหญ่ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด ควรมีความสัมพันธ์กับผลผลิตที่ได้รับมากน้อยเพียงใดในรูปของกำไรส่วนเกิน สูตรที่ใช้ในการคำนวณ

$$- \text{อัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนการผลิต} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ต้นทุนผลิต}} \times 100$$

$$- \text{อัตรากำไรส่วนเกินต่อต้นทุนการผลิต} = \frac{\text{กำไรส่วนเกิน}}{\text{ต้นทุนการผลิต}} \times 100$$

กำไรส่วนเกิน คือ ผลต่างระหว่างรายได้กับต้นทุนผันแปร

3. การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน

เป็นการวิเคราะห์ต่อเนื่องจากการวิเคราะห์เชิงเศรษฐกิจ เป็นการพิจารณาถึงจุดที่รายได้รวมเท่ากับต้นทุนการผลิต ณ จุดนี้เกษตรกรจะไม่มีผลกำไรหรือขาดทุนจากการผลิต ถ้าเกษตรกรต้องการผลกำไรก็ต้องผลิตให้มากกว่าปริมาณผลผลิต ณ จุดคุ้มทุน สูตรที่ใช้ในการคำนวณ คือ

$$- \text{ปริมาณการผลิต ณ จุดคุ้มทุน} = \frac{\text{ต้นทุนคงที่}}{\text{ราคาขายต่อหน่วย} - \text{ต้นทุนผันแปรต่อหน่วย}}$$

¹ Sung-Hwan and Yu-Kang Mao, Analysis of Production Costs and Profitability of Crops and Livestock Farming, Aspac Food and Fertilizer Technology Center, 1979. Page 1-2.

$$\text{หรือ} = \frac{\text{ต้นทุนคงที่}}{\text{กำไรส่วนเกินต่อหน่วย}}$$

4. การวิเคราะห์ตามเกณฑ์เงินสด¹

เป็นการวิเคราะห์ที่คำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่จ่ายเป็นต้นทุนเงินสดเพียงอย่างเดียว เนื่องจากต้นทุนการผลิตตัวเดียวประกอบด้วย ต้นทุนผันแปร และต้นทุนคงที่ ซึ่งต้นทุนทั้ง 2 ประเภทนี้ประกอบไปด้วย ค่าใช้จ่ายที่เป็นต้นทุน และค่าใช้จ่ายที่ไม่ได้จ่ายเป็นต้นทุน ค่าใช้จ่ายที่จ่ายเป็นเงินสด ได้แก่ ค่าจ้างแรงงาน ค่าเมสตีฟันด์ ค่าปุ๋ย ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช ค่าน้ำมันหล่อลื่น เป็นต้น ส่วนค่าใช้จ่ายที่ไม่ได้จ่ายเป็นต้นทุน ได้แก่ ค่าใช้ที่ดินที่เป็นของตนเอง ค่าเสื่อมราคาเครื่องมืองการเกษตร เป็นต้น ส่วนมูลค่าของเครื่องมืองการเกษตร ไม่นับมาคิดเป็นค่าใช้จ่ายในการผลิต เพราะถือว่า เครื่องมืองการเกษตรนี้ เกษตรกรมีอยู่แล้วไม่ว่าจะปลูกตัวเดียวหรือไม่ เพราะเกษตรกรที่ทำการสำรวจจะปลูกตัวเดียวเป็นพืชรองทั้งสิ้น

กำไรที่เกิดจากค่าใช้จ่ายที่จ่ายเป็นต้นทุน เป็นสิ่งที่บอกให้ทราบว่า เกษตรกรได้รับเงินกำไรจากการปลูกตัวเดียวที่เป็นต้นทุนส่วนไหนเท่าไร ถึงแม้กำไรที่เกิดขึ้นจากค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการผลิตจะเป็นผลติดลบหรือผลขาดทุน เกษตรกรจะทำการผลิตตัวเดียวต่อไปหรือไม่ก็ใช้กำไรเงินสดเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการตัดสินใจได้ สูตรที่ใช้คำนวณ ได้แก่

$$\text{กำไรเงินสด} = \text{รายได้รวม} - \text{ค่าใช้จ่ายที่จ่ายเป็นต้นทุน}$$

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ ลีระพงษ์ สันติภิรมย์กุล, ต้นทุนและอัตราผลตอบแทนจากการปลูกใบยาสูบในเขตภาคตะวันออก เชียงเหนือ, (วิทยานิพนธ์ภาควิชาการบัญชี ปริญญาตรี วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528)

5. การวิเคราะห์ในเชิงจัดการฟาร์ม¹

เป็นการวิเคราะห์ที่ต่อจากการวิเคราะห์ตามเกณฑ์เงินสด เพื่อให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการจัดการฟาร์มในส่วนของค่าใช้จ่ายแรงงานของตนเอง บัลย์การผลิตที่มีเอง และการใช้ที่ดินของตนเอง โดยเน้นถึงค่าใช้จ่ายที่จ่ายเป็นเงินสดที่เกษตรกรต้องจ่ายไป เพื่อทราบว่าค่าใช้จ่ายส่วนนี้ก่อให้เกิดผลตอบแทนมากน้อยเพียงใด สูตรที่ใช้ในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตรากำไรเงินสดต่อค่าใช้จ่ายที่จ่ายเป็นเงินสด} = \frac{\text{กำไรเงินสด}}{\text{ค่าใช้จ่ายที่จ่ายเป็นเงินสด}} \times 100$$

ผลตอบแทนจากการลงทุนผลิตถั่วเขียวในเขตภาคกลางของรุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2

การวิเคราะห์ผลตอบแทนในการลงทุนปลูกถั่วเขียวในเขตภาคกลางของรุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 จะได้ผลตอบแทนตามตารางที่ 4.8 และ 4.9

การวิเคราะห์สถานการณ์ทางด้านรายได้ และค่าใช้จ่ายของการผลิตถั่วเขียว

การลงทุนปลูกถั่วเขียวในรุ่นที่ 1 จำนวนรายได้ที่เกษตรกรได้รับทุก ๆ 1 บาท จะเป็นต้นทุนการผลิต 0.97 บาท โดยเป็นการจ่ายในค่าใช้จ่ายส่วนต้นทุนผันแปร 0.78 บาท ค่าใช้จ่ายในส่วนต้นทุนคงที่ 0.19 บาท และจะมีกำไร 0.03 บาท สำหรับการลงทุนปลูกถั่วเขียวในรุ่นที่ 2 จำนวนรายได้ที่เกษตรกรได้รับทุก ๆ 1 บาท จะเป็นต้นทุนการผลิต 0.95 บาท โดยเป็นการจ่ายในค่าใช้จ่ายส่วนต้นทุนผันแปร 0.78 บาท ค่าใช้จ่ายในส่วนต้นทุนคงที่ 0.17 บาท และจะมีกำไร 0.05 บาท

การวิเคราะห์เชิงเศรษฐกิจของการผลิตถั่วเขียว

หมายถึง ต้นทุนการผลิต 100 บาท ถ้าลงทุนปลูกถั่วเขียวในรุ่นที่ 1 จะมีผลตอบแทนในรูปกำไรสุทธิเพียง 2.71 บาท และถ้าลงทุนปลูกถั่วเขียวในรุ่นที่ 2 จะมีผลตอบแทนในรูปกำไรสุทธิ 4.84 บาท ถ้าพิจารณาเฉพาะต้นทุนผันแปร ผลตอบแทนที่ได้รับในรูปของกำไรส่วนเกินของการลงทุนปลูกถั่วเขียวรุ่นที่ 1 จะเท่ากับ 22.33 บาท จากค่าใช้จ่ายทั้งหมด

¹ Sung-Hwan Ban and Yu-Kang Mao, Analysis of Production Costs and Profitability of Crops and Livestock Farming, ASPAC Food and Fertilizer Technology Center, 1979. Page. 2-4.

ตารางที่ 4.8 สรุปรายได้และต้นทุนการผลิตข้าวเขียวในเขตภาคกลาง รุ่นที่ 1 และ รุ่นที่ 2 ปีการเพาะปลูก 2528/29

รายการ*	รุ่นที่ 1	รุ่นที่ 2
1. ราคาที่เกษตรกรขายได้ (บาท/กิโลกรัม)	7.50	7.90
2. ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)	82	88
3. รายได้ทั้งหมดต่อไร่ (บาท) (1 x 2)	615.00	695.20
4. ต้นทุนผันแปรต่อไร่ (บาท)	481.29	543.62
5. ต้นทุนคงที่ต่อไร่ (บาท)	117.46	119.48
6. ต้นทุนการผลิตต่อไร่ (บาท)	598.75	663.10
7. กำไรสุทธิต่อไร่ (บาท) (3-6)	16.25	32.10
8. กำไรส่วนเกินต่อไร่ (บาท) (3-4)	133.71	151.58
9. ค่าใช้จ่ายที่จ่ายเป็นเงินสด (บาท)	303.84	312.04

* จากการสำรวจ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.9 สรุปรายวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการผลิตถั่วเขียวในเขตภาคกลาง
รุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 ปีการเพาะปลูก 2528/29

รายการ	รุ่นที่ 1	รุ่นที่ 2
การวิเคราะห์ต้นทุนภาพด้านรายได้ และค่าใช้จ่าย		
1. อัตราส่วนค่าใช้จ่ายผันแปรต่อรายได้รวม	0.78	0.78
2. อัตราส่วนค่าใช้จ่ายคงที่ต่อรายได้รวม	0.19	0.17
3. อัตราส่วนค่าใช้จ่ายทั้งหมดต่อรายได้รวม	0.97	0.95
4. อัตรากำไรสุทธิต่อรายได้รวม	0.03	0.05
การวิเคราะห์เชิงเศรษฐกิจ		
1. อัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนการผลิต (ร้อยละ)	2.71	4.84
2. อัตรากำไรส่วนเกินต่อต้นทุนการผลิต (ร้อยละ)	22.33	22.86
การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน (กิโลกรัม)	72.06	69.36
การวิเคราะห์ตามเกณฑ์เงินสด		
1. กำไรเงินสด (บาท)	311.16	383.16
2. กำไรเงินสดต่อต้นทุนการผลิต (ร้อยละ)	51.97	57.78
การวิเคราะห์ในเชิงจัดการฟาร์ม (ร้อยละ)	102.41	122.79

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในการผลิต 100 บาท และในการลงทุนปลูกถั่วเขียวในรุ่นที่ 2 จะมีกำไรส่วนเกิน 22.86 บาท จากค่าใช้จ่ายในการผลิตทั้งหมด 100 บาท

การวิเคราะห์จุดคุ้มทุนของการผลิตถั่วเขียว

เกษตรกรที่ลงทุนปลูกถั่วเขียวในรุ่นที่ 1 จะต้องปลูกถั่วเขียวให้ได้ผลผลิตอย่างน้อยประมาณ 72.06 กิโลกรัมต่อไร่ โดยมีราคาขาย 7.50 บาทต่อกิโลกรัม จึงจะมีรายได้เท่ากับต้นทุนการผลิตต่อไร่ที่จ่ายไปสำหรับเกษตรกรที่ลงทุนปลูกถั่วเขียวในรุ่นที่ 2 จะต้องปลูกถั่วเขียวให้ได้ผลผลิตอย่างน้อยประมาณ 69.36 กิโลกรัมต่อไร่ ณ ราคาขายกิโลกรัมละ 7.90 บาทจึงจะคุ้มทุน

การวิเคราะห์ตามเกณฑ์เงินสดของการผลิตถั่วเขียว

เกษตรกรที่ลงทุนปลูกถั่วเขียวในรุ่นที่ 1 จะได้รับกำไรที่เป็นตัวเงินสดไร่ละ 311.16 บาท และ 383.16 บาทต่อไร่ สำหรับเกษตรกรที่ลงทุนปลูกถั่วเขียวในรุ่นที่ 2 เมื่อนำกำไรเงินสดที่ได้ไปคำนวณหาอัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนการผลิตในการปลูกถั่วเขียวแต่ละรุ่น จะพบว่าจากค่าใช้จ่ายในการผลิตถั่วเขียวจำนวน 100 บาท เกษตรกรที่ลงทุนปลูกถั่วเขียวในรุ่นที่ 1 จะได้รับผลตอบแทนในรูปของกำไรเงินสด 51.97 บาท และ 57.78 บาท สำหรับเกษตรกรที่ลงทุนปลูกถั่วเขียวในรุ่นที่ 2 ตามลำดับ

การวิเคราะห์ในเชิงสวัสดิการฟาร์มของการผลิตถั่วเขียว

จากการลงทุนปลูกถั่วเขียวในรุ่นที่ 1 เกษตรกรมีกำไรเงินสด 311.16 บาท ในขณะที่มีค่าใช้จ่ายที่เป็นตัวเงินสด 303.84 บาท เป็นผลให้มีอัตรากำไรเงินสดต่อค่าใช้จ่ายที่จ่ายเป็นตัวเงินสดร้อยละ 102.41 นั่นคือ เกษตรกรมีรายได้ตอบแทนจากการใช้แรงงานของตนเอง และปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ไร่ละ 311.16 บาท สำหรับการลงทุนปลูกถั่วเขียวในรุ่นที่ 2 เกษตรกรมีกำไรเงินสด 383.16 บาท ในขณะที่มีค่าใช้จ่ายที่เป็นตัวเงินสดเพียง 312.04 บาท นั่นคือ เกษตรกรมีรายได้ตอบแทนจากการใช้แรงงานของตนเอง และปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ไร่ละ 383.16 บาท หรือคิดเป็นอัตรากำไรเงินสดต่อค่าใช้จ่ายที่จ่ายเป็นตัวเงินสด ร้อยละ 122.79 จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่เกษตรกรยังผลิตต่อไปได้ ถึงแม้ว่าจะมีกำไรต่อไร่น้อยก็ตาม

การเปรียบเทียบผลตอบแทนจากการผลิตถั่วเขียวในเขตภาคกลางระหว่างรุ่นที่ 1 และ รุ่นที่ 2 ปีการเพาะปลูก 2528/29 ตามตารางที่ 4.9 จะเห็นได้ว่า ผลตอบแทนในการผลิตถั่วเขียวรุ่นที่ 2 ให้ผลตอบแทนที่สูงกว่าการผลิตถั่วเขียวในรุ่นที่ 1 ไม่ว่าจะเป็นผลตอบแทนในด้านรายได้ และค่าใช้จ่าย ผลตอบแทนในเชิงเศรษฐกิจ ผลตอบแทนในรูปของกำไร

เงินสดและผลตอบแทนในเชิงจัดการฟาร์ม นอกจากนี้ปริมาณการผลิต ณ จุดคุ้มทุนของการผลิต
 ถั่วเขียวในรุ่นที่ 2 ในราคาขายกิโลกรัมละ 7.90 บาทมีปริมาณต่ำกว่า ปริมาณการผลิต ณ จุด
 คุ้มทุนของการผลิตถั่วเขียวในรุ่นที่ 1 ในราคาขายกิโลกรัมละ 7.50 บาทอีกด้วย ปัจจัยที่เป็น
 สาเหตุให้ผลตอบแทนในการผลิตถั่วเขียวรุ่นที่ 2 สูงกว่าผลตอบแทนในการผลิตถั่วเขียวรุ่นที่ 1
 แม้ว่าต้นทุนในการผลิตของรุ่นที่ 2 จะสูงกว่า คือ ผลผลิตที่ดีกว่าและราคาขายในรุ่นที่ 2 ซึ่ง
 สูงกว่า กล่าวคือ ในการผลิตถั่วเขียวรุ่นที่ 2 ผลผลิตที่ได้รับต่อไร่มีปริมาณที่สูงกว่า เนื่องมา
 จากมีการดูแลบำรุงรักษาถั่วเขียวในระยะที่ต้นถั่วเขียวเติบโต การพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช
 การใส่ปุ๋ยเหล่านี้ มีผลทำให้ผลผลิตในรุ่นที่ 2 ดีกว่าการผลิตถั่วเขียวในรุ่นที่ 1 โดยที่การปลูก
 ในรุ่นที่ 1 มีผลผลิตต่อไร่ 82 กิโลกรัม การปลูกในรุ่นที่ 2 มีผลผลิตต่อไร่ 88 กิโลกรัม สำหรับ
 ราคาที่เกษตรกรขายได้ในการผลิตถั่วเขียวรุ่นที่ 1 คือ 7.50 บาทต่อกิโลกรัม ในขณะที่ราคา
 ขายที่เกษตรกรได้รับจากการผลิตถั่วเขียวรุ่นที่ 2 คือ 7.90 บาท ที่เป็นเช่นนี้เพราะคุณภาพของ
 ถั่วในแต่ละรุ่นต่างกัน คือ การผลิตรุ่นที่ 1 มีการเร่งเก็บ และขณะเก็บเข้าฤดูฝนทำให้ได้เมล็ด
 คุณภาพไม่ดี ราคาต่ำ สำหรับการผลิตถั่วเขียวในรุ่นที่ 2 เป็นการผลิตในฤดูแล้ง คุณภาพดีกว่า
 ราคาจึงดีกว่า ซึ่งเป็นผลทำให้รายได้ที่เกษตรกรได้รับในแต่ละรุ่นต่างกัน อัตราผลตอบแทน
 ที่ได้รับจึงแตกต่างกันด้วย

อย่างไรก็ตามเกษตรกรคงทำการผลิตถั่วเขียวต่อไป เนื่องจากการผลิตถั่วเขียว
 ยังได้รับผลตอบแทนในรูปของกำไรเงินสดอยู่ร้อยละ 51.97 ของต้นทุนการผลิตในรุ่นที่ 1 และ
 ร้อยละ 57.78 ของต้นทุนการผลิตในรุ่นที่ 2 และระยะเวลาที่เกษตรกรจะลงทุนปลูกถั่วเขียวใน
 เขตภาคกลางมักจะปลูกถั่วเขียวในระยะเดือนมกราคมถึงกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นการปลูกถั่วเขียว
 หลังข้าว หรือเป็นการปลูกในฤดูแล้ง (รุ่นที่ 2) เพื่อเป็นการเสริมรายได้ให้แก่เกษตรกรอีก
 ทางหนึ่งด้วย และสาเหตุอีกประการหนึ่งที่เกษตรกรจะปลูกถั่วเขียวต่อไปก็คือ เกษตรกรเห็นว่า
 ผลผลิตถั่วเขียวสามารถขายได้หมดเพราะยังเป็นที่ต้องการของตลาดอยู่